

27. Statut i shtaty Ukrayinskoyi akademiyi nauk u Kyuevi // Vydannya Ukrayinskoyi akademiyi nauky. – K.: Druk UNT, 1919. – 22 s.
28. Statut UAN. Prodovzhennya. Shtaty Ukrayinskoyi akademiyi nauk ta yiyi ustanov / TsDAVOVU Ukrayiny. – F. 2201. – Op. 1. – Spr. 135. – Ark. 39-47.
29. Statut UAN. Kinets. / Tam samo. – Ark. 48-50.
30. Ukhvalenyu Radoyu Ministriv zakon pro asyhnuvannya dvokhsot tysyach karbovantsiv rozporyadzhennya Ministra narodnoyi osvity ta mystetstva na pochatkovi vydatky po orhanizatsiyi Ukrayinskoyi akademiyi nauk u m. Kyuevi // TsDAVOVU Ukrayiny. – F. 2201. – Op. 1. – Spr. 63. – Ark. 18.

Новородовский В. Проблема финансирования институций естественно-сельскохозяйственного направления УАН (1918-1921 гг.).

Рассматриваются первые годы существования Украинской академии наук. Главный акцент в статье направлен на исследование проблемы финансирования естественно-сельскохозяйственных институций в Украинской академии наук. В данной работе проведен комплексный анализ источников, который позволяет раскрыть тенденцию изменения политики финансирования УАН, в зависимости от смены политической власти в годы гражданского противостояния 1918-1921 гг. В исследовании рассмотрено формирование смет на содержание учреждений Академии естественно-сельскохозяйственного направления, а также проблему материальной поддержки со стороны государства. Кроме того, в статье раскрыты основные источники финансирования естественно-сельскохозяйственных институций УАН. Исследование освещает финансовое положение академиков, которые, несмотря на нехватку материальной поддержки, проводили работу на собственном энтузиазме.

Ключевые слова: организация, финансирование, ассигнования, УАН, средства, учреждения.

Novorodovkiy V. The problem of financing the institutions of natural and agricultural direction of UAS (1918-1921).

The early years of the Ukrainian Academy of Sciences are considered. The main focus in the article is on the problem of financing natural agricultural institutions of Ukrainian Academy of Sciences. In this paper is made comprehensive analysis of sources that reveals the tendency of changing UAS funding policy, depending on the change of political power in the years of civil conflict 1918-1921. The study focuses on the formation of estimates for the maintenance of the Academy of Natural Sciences and material support from the state, according to submitted calculations. In addition, the article revealed the main sources of funding natural agricultural institutions of UAS. The article lighted the situation of academics that guided their own work just on own enthusiasm despite the lack of material support.

Keywords: institution, funding, assignation, UAS, funds, establishment.

Одержано 15.10.2015

УДК [94:070]:305-055.2(47+57)«192»

**Людмила Бабюк
(Переяслав-Хмельницький)**

**РАДЯНСЬКА ПРЕСА 20-Х РР. ХХ СТ. ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ
НОВОГО ТИПУ ПРАЦЮЮЧОЇ ЖІНКИ**

На основі аналізу радянської періодичної преси 1920-х рр. відображається зміст тогочасних статей стосовно жіночої проблематики. Показано чинники, котрі впливали на перелом свідомості жіночої частини населення і насадження більшовицького бачення образу «нової жінки».

Мета статті полягає в аналізі радянської преси як джерела вивчення характеристики образу «нової жінки» на території УСРР у 1920-х рр.

Ключові слова: радянська періодика, жіноча преса, «нова жінка», жінка-трудівниця, жінка-супільниця.

Одним із ключових напрямків радянської політики в 1920-х рр. було посягання на глобальне виховання і перевиховання мас, яке передбачало соціальне редагування в масштабах суспільства загалом. При цьому більшовицька партія періодичну пресу розглядала як один із найефективніших засобів впливу на різні верстви населення. У даному випадку мова йде про періодичні видання, на сторінках яких безпосередньо висвітлювались шляхи конструювання образу «нової жінки». Встановлення радянської системи зумовило перелом у суспільно-політичному житті України, а, відтак, значні переміни стосувалися й жіноцтва. Ідеологічний вплив на нову соціальну орієнтацію не міг оминати жіночу пресу.

У статті зроблено акцент на дослідженні радянської періодики 1920-х рр., у якій порушувалась тема жіноцтва, його залучення до суспільного й громадського життя, преса, яка виступала засобом формування нового типу радянської жінки.

Дослідженням радянської періодики, яка висвітлювала проблеми жіноцтва на території УСРР у 1920-х рр., займався ряд дослідників. Зокрема, О. Лабур, характеризуючи образ «нової жінки», вдалася до глибокого аналізу жіночої періодики у сфері тогочасних літературних видань з позицій реалізації радянської гендерної політики [2]. Загальну історію розвитку жіночої преси на території України висвітлила Н. Олійник, значну увагу дослідниця приділила розвитку радянських періодичних видань 1920-1930-х рр. [4]. Фахівцем з вивчення жіночої історіографії є Т. Орлова, докторська дисертація якої присвячена історіографії жіночого питання в Україні [5]. Окрім того, низка інших дослідників займалися висвітленням даної теми.

Зміст радянської періодики стосовно жіночого питання варто класифікувати на дві основні групи:

- преса загалом, у якій все активніше висвітлювалися проблеми жіноцтва;
- безпосередньо жіноча преса.

Перша група включала всесоюзну, республіканську періодику та місцеві видання, в яких окремі колонки присвячувалися жіночій проблематиці. Серед них, зокрема, «Голос труда», «Деловой Харьков», «Правда», «Работа и быт», «Рабочая кооперация», «Радянський кооператор». Другу групу джерел представляють газети, спрямовані на свою цільову аудиторію: для партійних працівниць («Комуністка», 1920-1930); для працюючих жінок («Робітниця», відновлений у 1923); для робітниць і домогосподарок-активісток («Делегатка», 1923-1931); для селянок («Колгоспниця», «Батрачка», 1925-1929, «Крестьянка», 1922 – теперішній час). Жіночі рубрики цих видань в основному були спрямовані на кардинальні зміни державного та суспільного сприйняття образу жінки. Починаючи з 1920-х рр., державні та культурні діячі почали приділяти підвищену увагу проектуванню образу «нової людини», у тому числі і «нової жінки». Соціальні функції жіночого образу в ці роки були гіперболізовані і мали декларативний характер.

Загалом у періодичних друкованих виданнях завищено пропагувалися ті соціальні переваги, які дала жінці революція. Ідея рівності з чоловіком, не тільки політична, але й сімейна, побутова пропаганда переваг радянського способу життя знаходили відображення у численних публікаціях. Обов'язково на перших сторінках друкувалася оперативна політична інформація: закони, постанови, розпорядження уряду, повідомлення про державно-важливі події.

На початку 1920-х рр. українська газета «Голос труда» акцентувала увагу на нових жіночих святах, найпершим з яких був Міжнародний день робітниць (8 березня). Автори статей звертали увагу на важливість проведення цього свята, як каталізатора відходу жіноцтва від усталених стереотипів, їх звільнення від домашнього рабства та становлення як нової рівноправної сили – жінки-робітниці. Зазначалося, що 8 березня для жінки «являється центральним моментом стремления женской массы и органом правления заложению прочного основания в дело раскрепощения работницы» [13, с. 3]. «Голос труда» намагався ідеологічно обґрунтувати важливість жінки на етапі соціалістичного будівництва. «Работница которая стоит у станка рядом с пролетарием, фактически добилась равноправия

в разделении общественного труда и из рабыни превратилась в товарища мужчины – пролетария», – пояснювалось у газеті [13, с. 4]. Статті, що стосувалися жінок, у цій газеті мали здебільшого ідеологічне підґрунтя для створення нового типу робітницьі.

У газеті «Деловой Харьков» автори вказували на важливість жінки як однієї з основних одиниць соціалістичного будівництва: «Сохранения женского труда в производстве – залог сплочения и мощи рабочего класса» [9, с. 115].

Газета «Правда» як центральний інформаційний орган більшовиків, не оминула увагу проблем жіноцтва післяреволюційного періоду. Авторитетні радянські жінки того часу не могли уникнути свого партійного обов'язку – ідеологічно обґрунтувати зміни ролі та статусу жінки у суспільстві. Вони друкували численні статті з закликом до жіночого населення звільнитись від домашнього рабства і залучатись, насамперед, до розвитку суспільного життя. Зокрема, О. Коллонтай (завідувач жіночого відділу ЦК РКП(б)) у статті «Единым фронтом на защиту работниц» зосередила свою увагу на головних проблемах жінки у післяреволюційні роки, які особливо важко позначилися на становищі трудящих жінок. Імперіалістична, а потім громадянська війна, голод, розруха, важкі умови праці та побуту, безробіття, дитяча смертність, проституція, розповсюдження венеричних хвороб, туберкульозу, відсутність налагодженої соціальної допомоги «подвійно позначилися на долі працівниці». У статтях звучав заклик до пролетаріату «віддати всі свої сили, свою революційну волю на захист інтересів робітниць», що має стати першочерговим завданням «єдності революційної волі». «Справа захисту інтересів працівниці як члена класу та трудової одиниці, як матері, носія майбутнього здорового покоління перестало бути побічним завданням пролетаріату. Це завдання стало докорінним перетворенням робіт комуністичних партій всіх країн» – наголошувала О. Коллонтай [11, с. 2]. Газета «Правда», як рупор ідей і політики більшовиків, намагалася накреслити основний фронт змін у соціальному житті тогочасного жіноцтва та показати першочергові завдання держави у роботі з жінками.

Газета «Работа и быт» містила окремі додатки, присвячені проблемам жінки. Зокрема, в додатку «Заварка», присвяченому 10-річчю Жовтневої революції, містилася стаття С. Набокової «У годы великой борьбы», у якій описувалися основні зміни в житті жінок за роки радянської влади. Преса зазначала, що активність жінок на виробництві з кожним роком зростала. Про це писала Коханова: «Актив женщин у нас на предприятии растет. У 1921 году было 30 делегаток, а в настоящее время их имеется 85. Советская власть раскрепостила трудящуюся женщину» [14, с. 6]. Додаток «За грамоту» був присвячений ліквідації неписьменності жінок. Зокрема, зазначалося, що жінка сільської місцевості є більш відсталою ніж робітниця у місті, але влада з цим бореться і закликає усіх жінок навчатись грамоті і не відставати від міського населення [14, с. 13].

Процес кооперації серед жіноцтва та його наслідки висвітлювалися у спеціальному випуску «Рабочая кооперация». Автори видання приділяли увагу саме жіночому кооперуванню. Газета показувала радянську жінку як одного із головних учасників соціалістичного будівництва, наголошувала, що жінки, які залишилися домогосподарками, займалися у спеціальних гуртках і клубах, відвідували бібліотеки і цим показували власну активну позицію [11, с. 9]. Аналогічна позиція стосовно радянського жіноцтва висловлювалась у додатку до газети «Червона Лубенщина» – «Радянський кооператор».

Більшовики розуміли важливість виховання дітей і значення жінок у цьому процесі, оскільки на них була покладено головну роль розбудови майбутньої Радянської держави. Тому видання «Работница и крестьянка» акцентувало увагу на охороні матерів і дітей: «Советская власть – это власть трудящихся, она знает, что в здоровых детях – залог будущей здоровой счастливой жизни» [17, с. 2]. Окрім того, не менш важливу увагу в статтях приділяли жіночим делегатським зборам, зростанню їх кількості, становищу жінок за часів Російської імперії та порівнянню із роками радянської влади.

У Радянському Союзі зароджувалися основні типи безпосередньо радянської жіночої преси, котра поширювалась і в Україні. Робота жіночих видань будувалася у відповідності

зі спеціальними партійними постановами: їх діяльність спрямовувалась на пропаганду ідей комунізму і залучення жінок до участі у виробничому процесі. Авторами статей були партійні працівники, робкори і сількори. У виданнях вміщувались матеріали політичного виховання, сільського господарства, промислового виробництва. Рубрики домогосподарства, педагогіки, медицини з 1920-х рр. займали не більше двох сторінок видання. Як зазначала радянська критика, на зміну героїні журналів початку століття, зніженої дами з яскраво нафарбованими губами і великими очима, в 1920-ті рр. прийшов «робітничо-селянський тип» – кремезна жінка з грубуватими рисами. Протягом декількох десятків років єдиними типами жіночого видання залишалися громадсько-політичні і літературно-художні журнали зі стійкою тематичною і графічною моделлю, структурою і жанровим наповненням.

Випуск масових літературно-громадських журналів, найбільш поширених на початку століття, в 1920-ті рр. був припинений. Загалом у СРСР більшість з 18 існуючих у той час жіночих видань були закриті за «безідейність». «Журнал для жінок» і «Журнал для господинь» звинуватили у прихованій пропаганді чужих ідей – про те, що щастя можна знайти тільки в сім'ї, – а також у непрямому засудженні жіночої громадської діяльності [6]. На зміну з'явилися зовсім нові газети та журнали, не схожі на попередні. Саме тоді у 1920-ті рр. відбувся поділ суспільно-політичних журналів спрямованих на свою цільову аудиторію: для партійних працівниць («Комуністка», 1920-1930); для працюючих жінок («Робітниця», відновлений у 1923); для робітниць і домогосподарок-активісток («Делегатка», 1923-1931); для селянок («Колгоспниця», «Батрачка», 1925-1929, «Крестьянка», 1922 –теперішній час).

Перший радянський жіночий журнал «Комуністка», що виходив з 1920 по 1930 рр. був органом друку відділу ЦК по роботі серед жінок і зображував офіційний образ радянської жінки – активної громадської діячки та учасниці виробничого процесу. Протягом всього його існування головним редактором була Н. Крупська. На сторінках журналу постійно друкувалися І. Армант, О. Коллонтай, С. Смидович, О. Луначарський, Л. Троцький, Й. Сталін та інші. Автори пропонували своє бачення образу «нової жінки» і визначали першочергові завдання (відповідно до рішень партії) і реалізації жіночої політики. Його головним завданням стало виховання радянської жінки, а також керівництво жіночої пресою загалом. В основний зміст журналу входило трактування завдань, пов'язаних з роботою партії серед жінок. У «Комуністці» також друкувалися всі рішення та розпорядження партії, що стосувалися роботи жінвідділів, статті, що роз'яснювали марксистське бачення жіночого питання, біографії видатних комуністок, передові статті, що стосувалися важливих подій у жіночому русі [10].

Спочатку журнал був розрахований на дві групи читачів: на активних комуністок, вже здатних організовувати маси робітників та селян, і на звичайних пересічних робітниць, яких ще належало організовувати. У 1922 р. в журналі з'явився офіційний відділ з різними інструкціями, положеннями і звітами. На початку за тематикою і структурою журнал «Комуністка» був схожий на літературно-громадські видання початку ХХ ст., але в 1928 р., під тиском партійних структур, він відмовився від висвітлення тематики про любов, родинну кризу, права жінок і став більше уваги приділяти ювілейним датам та вождям СРСР, політиці і виробництву, бичуванню «капіталістів». У структурі видання посилилася суспільно-політична частина і зменшилася господарсько-прикладна [15]. Це було всесоюзне видання, котре поширювалось і в Україні. Проблематика і тематика цього важливого на той час журналу визначалися партією. За матеріалами «Комуністки» ясно простежується політика держави щодо жінок, ступінь залучення їх до суспільного і політичного життя, ідеологічна складова образу нової жінки.

Більш наближеним до тогочасного життєвого середовища став журнал «Крестьянка». Журнал для сільських мешканок, заснований в 1922 р. відділом по роботі серед жінок ЦК РКП (б). Спочатку його мета полягала в «прилученні трудівниць до суспільного і культурного життя СРСР», як було визначено у зверненні до читачок. У виданні простою

мовою популяризувалися основи партійної політики, роз'яснювалося як проводити ліквідацію безграмотності, організовувати жінвідділи, комітети взаємодопомоги, пункти громадського харчування, ясла, дитячі садки («Що дала селянці Жовтнева революція», «Як організувати культурно-освітню роботу», «Радянська влада і церква», «Що таке трактор», «Шлюб і селянка») [15]. До кожного випуску журналу додавався посібник з в'язання, крою та шиття. В кінці 1920-х – на початку 1930-х рр. в «Крестьянке» почали друкувати різні поради з догляду за собою, кулінарні рецепти, викрійки модних суконь. У 1924 р. українською мовою у Харкові почав виходити двотижневик «Селянка України». Часопис постійно закликав жінок до безперервної праці на благо держави, виконання й перевиконання норм робіт у сільському господарстві тощо. Основна тема публікацій: українська жінка – це робоча сила яка має постійно працювати на благо партії.

У 1923 р. відновився випуск всесоюзного журналу «Робітниця». Його завданням стало виховання жінки як члена компартії, суспільниці і робітниці. Журнал сприяв поширенню інформації про політику. З метою збільшення рядів жіночого пролетаріату за рахунок домогосподарок друкувалися матеріали про професії, які на той час могли освоїти жінки. У статтях «Робітниці» доводилось, що найбільш придатною для жінок була професія слюсаря: «Слесарное дело не требует особенно значительного мышечного напряжения, не требует поднятия больших тяжестей. Слесарное дело вполне доступно человеку средней физической силы, оно не включает в себе каких-либо особенных вредностей. Женщина без всякого вреда для своего организма может заниматься слесарным делом» [10].

У літературно-мистецькій рубриці публікувалися твори, що пропагували працю робітниць та прославляли радянський спосіб життя. «Робітниця» пропагувала зручну радянську моду, наприклад, публікувала статті про шкоду високих підборів: «Женщинам, которым приходится делать сравнительно тяжелую физическую работу (подымание, переноска тяжестей и т.д.) рекомендуем туго подвязывать живот, носить брюшной бандаж. Мы много раз писали о вреде высоких каблуков. Благодаря высоким каблукам получается неестественная установка и коленных суставов, что вызывает сильные боли в ногах, также они причина «подвертывания» ноги и очень болезненного растяжения связок в голеностопном сочленении. Невзирая на это, высокие каблуки очень прочно удерживаются в быту и из моды не выходят. Пора закончить с высоким каблуком и заменить его гигиеничным низким, широким «английским» каблуком» [10].

Жіночі журнали суспільно-політичного та літературно-громадського типів доповнювали уже видозмінені модні видання з кресленнями викрійок. У 1920-1930-ті рр. видавалися журнали «Новини моди» і «Моди сезону». Вони були популярні в основному серед мешканок столиць, але в Україні таких журналів майже не зустрічалося. У 1923 р. був випущений перший номер радянського журналу мод «Ателье», задуманого як альтернатива паризьким виданням. Головною ідеєю видання була теза, що уваги заслуговує тільки та мода, яка б показувала саме простоту радянської жінки-трудівниці. До роботи над створенням журналу залучалася творча еліта СРСР: модельєр Надія Ламанова, скульптор Віра Мухіна, поетеса Анна Ахматова, художники Кузьма Петров-Водкін і Борис Кустодієв [10].

Таким чином, періодичні видання, які містили статті про жінок були спрямовані на формування свідомості нового радянського типу працюючої жінки. Радянська влада вбачала в жіноцтві велику силу, яку намагалася мобілізувати для розбудови держави. Ідеальний спосіб жіночої реалізації у публічній сфері життєдіяльності, визначений радянською владою, був зрозумілий і містив декілька складових: жінка повинна була розділяти комуністичну ідеологію, бути активною і приймати участь у всіх суспільних заходах, також бути кваліфікованим робітником. Часописи для жінок радянського періоду виконували ідеологічне замовлення партії, науково обґрунтовуючи появу «нової радянської жінки». Концепція жінки у приватному житті була майже невизначеною і формувалась ще довгий час.

Проблеми, пов'язані з вихованням дітей, передбачалось вирішувати колективно за допомогою поширення різних форм суспільного виховання. Негаразди з домашнім побутом також передбачалось долати за допомогою мережі громадських їдалень, пралень. У радянській періодиці, призначеній саме для жіночої аудиторії, не публікувались і проблеми міжстатевих зв'язків. У цьому плані типовими були журнали «Комуністка», «Крестьянка», «Работница» і «Делегатки», тобто основні на той час жіночі журнали.

Теза рівноправності для партії більшовиків стала важелем використання жінки, котра в інтересах нового суспільства мала поєднувати материнство з виробничою працею на рівні з чоловіками.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Дочки жовтня //Трудівниця. Додаток до газети Селянська правда. – 1922.
2. Лабур О. «Нова жінка»: унормовані образи жінки-суспільниці і жінки-трудівниці в Радянській літературі 1920-1930-х років / Ольга Лабур // Гендерні аспекти в історії повсякдення. – Краєзнавство – 2010. – Вип. 3 – С. 205-213.
3. Лабур О. Масові жіночі видання «Комунарка України» та «Селянка України»: джерелознавчий аспект / Ольга Лабур // Гуржіївські історичні читання. – 2012. – Вип. 5. – С. 91-93.
4. Олійник Н. Жіноча преса в Україні: минуле та сучасність / Наталія Олійник // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ji.lviv.ua/n27texts/oliynyk.htm>
5. Орлова Т. Українська жіноча преса від минулого до сучасності у світлі історіографії / Тетяна Орлова // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://papers.univ.kiev.ua/istorija/articles/Ukrainian_female_media_from_past_to_present_in_the_light_of_history_15761.pdf
6. Алферова И.В. Большевистская женская печать 1920-х гг. как средство социального конструирования «новой советской женщины» / Ирина Алферова // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cyberleninka.ru/article/n/bolshevistskaya-zhenskaya-pechat-1920-h-gg-kak-sredstvo-sotsialnogo-konstruirovaniya-novoy-sovetskoy-zhenschiny>
7. Анализ образа женщины на основе языкового материала «Крестьянок» 1985, 1995 и 2005 гг. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.helsinki.fi/venaja/opiskelu/graduaja/palomaki.pdf>
8. Бугаева Г.А. Зарождение и становление женской прессы в России и за рубежом // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sibac.info/2009-07-01-10-21-16/103-arkhiv-statej/2012/11-2012/4697-4697>
9. День работниц // Деловой Харьков. – Х., 1923.
10. Журналы для женщин СССР // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.liveinternet.ru/ta gs/%E6%F3%F0%ED%E0%EB%FB+%E4%EB%FF+%E6%E5%ED%F9%E8%ED+%F1%F1%F0/>
11. Кооператпросвещение и женщина // Рабочая кооперация. – 1928.
12. Крестьянка Украины // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://sites.google.com/site/zurnalyssr/home/krestanka/-krestanka-za-1956-god>
13. Международный день работницы 8 марта 1923 г. // Голос труда. – 1923.
14. Набокова С. В годы великой борьбы / С.Набокова // Работа и быт. – Х., 1928.
15. Осика Ю.Л. Труд и равноправие: образ работницы в советской прессе 1920-х годов / Ю.Л. Осика // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://anthropology.ru/ru/text/osika-yul/trud-i-ravnopravie-obraz-rabotnicy-v-sovetskoj-pressе-1920-h-godov>
16. Самойлова К.Н. Организация работниц – неотложная задача / К.Н. Самойлова. – Х., 1920. – 72 с.
17. Советская власть и дети // Работница и крестьянка. – Николаев, 1920. – № 3.

REFERENCES

1. Dochki zhovtnja // Trudivnicja. Dodatok do gazetj Seljanska pravda. – 1922.
2. Labur O. «Nova zhinka»: unormovani obrazi zhinki-suspilnicij zhinki-trudivnicij v Radjanskij literaturi 1920-1930-h rokiv / Olga Labur // Genderni aspekti v istorij povsjaekdennja. – Kraeznavstvo – 2010. – Vip. 3. – S. 205-213.
3. Labur O. Masovi zhinochi vydannja «Komunarka Ukrayiny» ta «Selyanka Ukrayiny»: dzhereloznavchyy aspekt / Olha Labur // Hurzhijivski istorychni chytannja. – 2012. – Vyp. 5. – S. 91-93.
4. Olijnik N. Zhinocha presa v Ukraïni: minule ta suchasnist / Natalija Olijnik // [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: <http://www.ji.lviv.ua/n27texts/oliynyk.htm>
5. Orlova T. Ukrayinska zhinocha presa vid mynuloho do suchasnosti u svitli istoriohrafiji / Tetyana Orlova // [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: http://papers.univ.kiev.ua/istorija/articles/Ukrainian_female_media_from_past_to_present_in_the_light_of_history_15761.pdf
6. Alferova I.V. Bolshevistskaja zhenskaja pechat 1920-h gg. kak sredstvo socialnogo konstruirovanija «novoj sovetskoj zhenshhiny» / Irina Alferova // [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: <http://cyberleninka.ru/article/n/bolshevistskaya-zhenskaya-pechat-1920-h-gg-kak-sredstvo-sotsialnogo-konstruirovaniya-novoy-sovetskoy-zhenschiny>

7. Analiz obraza zhenshhiny na osnove jazykovogo materiala «Krestjanok» 1985, 1995 i 2005 gg. // [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: <http://www.helsinki.fi/venaja/opiskelu/graduaja/palomaki.pdf>
8. Bugaeva G.A. Zarozhdenie i stanovlenie zhenskoj pressy v Rossii i za rubezhom // [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: <http://sibac.info/2009-07-01-10-21-16/103-arkhiv-statej/2012/11-2012/4697-4697>.
9. Den rabotnic // Delovoj Harkov. – Harkov, 1923.
10. Zhurnaly dlja zhenshhin SSSR // [Elektronnij resurs] – Rezhim dostupu: <http://www.liveinternet.ru/tags/%E6%F3%F0%ED%E0%EB%FB+%E4%EB%FF+%E6%E5%ED%F9%E8%ED+%F1%F1%F1%F0/>
11. Kooperatprosveshhenie i zhenshhina // Rabochaja kooperacija. – 1928.
12. Krestjanka Ukrainy // [Elektronnij resurs] – Rezhim dostupu: <https://sites.google.com/site/zurnalysssr/home/krestanka/-krestanka-za-1956-god>
13. Mezhdunarodnyj den rabotnicy 8 marta 1923 g. // Golos truda. – 1923.
14. Nabokova S. V gody velikoj borby / S. Nabokova // Rabota i byt. – Harkov, 1928.
15. Osika Ju.L. Trud i ravnopravie: obraz rabotnicy v sovetskoj presse 1920-h godov / Ju.L. Osika // [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: <http://anthropology.ru/ru/text/osika-yul/trud-i-ravnopravie-obraz-rabotnicy-v-sovetskoy-presse-1920-h-godov>.
16. Samojlova K.N. Organizacija rabotnic – neotlozhnaja zadacha / K.N. Samojlova – H. – 1920. – 72 s.
17. Sovetskaja vlast i deti // Rabotnica i krestjanka. – Nikolaev, 1920. – № 3.

Бабюк Л. Советская печать 20-х гг. XX в. как средство формирования нового типа рабочей женщины.

На основе анализа советской периодической печати 1920-х гг. отражается содержание тогдашних статей о женской проблематике. Показано факторы, которые влияли на перелом в сознании женской части населения и насаждение большевистского видения образа «новой женщины».

Цель статьи заключается в анализе советской прессы как источника изучения характеристики образа «новой женщины» на территории УССР в 1920-х гг.

Ключевые слова: советская периодика, женская пресса, «новая женщина», женщина-труженица, женщина-общественница.

Babyuk L. The Soviet press the twenties of the twentieth century as a means of creating a new type of working women.

Content of the article based on the analysis of Soviet periodicals 1920s displays contemporary womens' issues. There were factors which focused on the turn in the minds of the female population and planting Bolshevik vision of the character of the «new woman».

The purpose of the article is to analyze the Soviet press as a source of study of the characteristics of the depiction of the «new woman» in the territory of the USSR in the 1920s.

Keywords: *Soviet Periodicals female press, «new woman», a hard worker woman, a society female.*

Одержано 23.11.2015

УДК 94:627.85(282.247.32)(477) «1927/1932»

**Олександр Горбовий
(Переяслав-Хмельницький)**

**ПРОБЛЕМА ДНІПРОВИХ ПОРОГІВ ТА ДНІПРОГЕС
(1927-1932 рр.): СТРАТЕГІЯ АДАПТАЦІЇ**

Навколо функціонування водосховищ точаться гострі дискусії. Звідси виникає потреба детальніше розглянути еволюцію адаптивних логістичних практик придніпровського населення по відношенню до порогів. Їх можна поділити на обмежене використання (сплав і взводне судноплавство) та ухилиння (транспортування здійснювалося альтернативними обхідними шляхами). У киеворуський час ще не вміли долати водою всі пороги (Ненаситець обходився суходолом, а через інші переправлялися досить дискусійним чином). Козаки навчилися сплавити